

Izvešće Ljetne škole *Environmental History and Historical Ecology of the Dinaric Karst*

Ljetna škola *Environmental History and Historical Ecology of the Dinaric Karst* održana je od 25. do 30. rujna 2023. godine u Sloveniji u organizaciji Odsjeka za povijest i Geografskoga odsjeka Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Ljubljani te Geografskoga instituta Antona Melika ZRC SAZU-a. Ljetnu školu još su omogućili Europsko društvo za povijest okoliša, CEEPUS te mreža EcoManAqua. Među suradnicima glavnih organizatora ističu se i hrvatski: Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju, Odjel za geografiju Sveučilišta u Zadru te Geografski odsjek PMF-a Sveučilišta u Zagrebu i Ekohistorijski laboratorij Centra za komparativnohistorijske i interkulturalne studije Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U ljetnoj školi ukupno je sudjelovao 21 student te 16 predavača iz 7 zemalja. Održano je 37 predavanja, rasprava i grupnih radova.

Prva tri dana ljetne škole održana su pretežito u prostorijama Filozofskoga fakulteta u Ljubljani, dok su se preostala tri dana sastojala od ekskurzija na područja dinarskoga krša Slovenije. Nakon službenoga otvaranja započela su uvodna prijepodneva predavanja na kojima su sudionici upoznati s osnovnim obilježjima dinarskoga krša i postojećim krškim oblicima, povijesnim i današnjim stanjem pokrova krškoga krajolika te promjenama klime i protoka kao i opasnošću od poplava u dinarskom kršu Slovenije. Te su teme već na samom početku ljetne

škole potaknule zanimljive rasprave poput rasprave o tome kakav je to krški krajolik i na koji način on treba biti očuvan. Nakon prvoga dijela dana uslijedio je obilazak Geografskoga muzeja u Ljubljani te predavanje kroz koje je prikazano kako stari kartografski izvori mogu poslužiti za istraživanje povijesti okoliša. Završna predavanja prvoga dana uključivala su kratko predavanje o Europskom društvu za povijest okoliša i njegovoj ulozi, algama *Lithophyllum* koje mogu poslužiti kao indikator promjene morske razine i paleoklimatskim zapisima u sigama.

Uvodna predavanja drugoga dana iznjedrila su teme palinoloških istraživanja holocenske vegetacije, povijesti korištenja zemljišta dinarskoga krša i detektiranje promjena okoliša pomoću životinjskih fosila. Nakon jutarnjega programa uslijedio je posjet Arhivu Republike Slovenije. Održana su dva predavanja o samoj građi koju posjeduje arhiv te načinu na koji arhivski izvori postaju važne sastavnice u istraživanju povijesti okoliša. Do kraja dana održana su predavanja o povijesti deforestacije i reforestacije dijela dinarskoga krša te promjeni krajolika i odgovarajućem utjecaju rizika od požara. Dan je zatvoren predavanjem o hidrogeografskim obilježjima Slovenije s naglaskom na dinarskom kršu.

Treći se dan sastojao od sudjelovanja studenata u grupnom radu. Studenti su bili podijeljeni u skupine u kojima su georeferencirali i digitalizirali ljudske intervencije ili kartirali način korištenja zemljišta analizom katastra iz ranoga 19. stoljeća na području Cerkniškoga jezera. Nakon završenoga rada svaka je grupa studenata predstavila svoje rezultate.

Četvrti je dan prvi dan ljetne škole koji je uključivao ekskurziju izvan Ljubljane. Obuhvaćeno je područje dinarskoga krša JI Slovenije. Prvo je posjećen Dvor pri Žužemberku u blizini kojega se nalaze sedrene barijere na rijeci Krki. Slijedio je posjet izvoru rijeke Krupe uz obraćenu pozornost na industrijsko zagađenje u krškom području. Nastavak ekskurzije nakon ručka sudionike je doveo do Vrhovaca u neposrednoj blizini rijeke Kupe, gdje se kroz šetnju raspravljalo o posljedici ljudskih aktivnosti na obližnji šumski pokrov te je posjećen etnografski muzej Šokčev dvor. Posljednja stanica prije odlaska u Ljubljano bili su Nerajski lugi, kompleks vlažnih livada u sklopu Krajinskoga parka Lahinja.

Peti dan započeo je posjetom Institutu za istraživanje krša u Postojni u sklopu kojega su održane i prezentacije vezane uz povijest Instituta, očuvanje Škocjanskih jama i trendovima hidrološke dinamike Cerkniškoga polja. Upravo nakon odlaska iz Postojne posjećeno je Cerkniško polje na kojem se nalazi Cerkniško jezero, jedno od najznačajnijih povremenih krških jezera na svijetu. Više o samom fenomenu i načinu života ljudi uz samo jezero sudionici su imali priliku doznati u posjetu muzeju Jezerski hram. Do kraja dana posjećeni su važniji lokaliteti uz Cerkniško jezero te Rakov Škocjan, mala, ali impresivna dolina u kršu.

Posljednjega dana ljetne škole putovalo se do JZ Slovenije i regije Kras, gdje su se mogla uočiti brojna područja koja su postala novi dio ekosustava, šumovite livade na farmi Lipica te utjecaj promjena načina korištenja zemljišta na biljne vrste. Završni dio dana i cijele ljetne škole bio je posjet Škocjanskim jamama, lokalitetu UNESCO-ove svjetske prirodne baštine.

Za sudjelovanje u ljetnoj školi studenti su dobili 3 ECTS boda. Naposljetku je važno reći da je ovom ljetnom školom postignuto i puno više od samoga učenja o dinarskom kršu i povijesti njegova okoliša. Potaknute su razne diskusije, razmijenjene su ideje, sklopljena su nova poznanstva i omogućene su prilike za suradnju u budućnosti. Jedan od ciljeva ljetne škole bio je uputiti na postojanje interdisciplinarnosti koja je potrebna za istraživanja povijesti okoliša, što je pokazano zajedničkom radionicom i sudjelovanjem u raspravama svih sudionika koji dolaze iz različitih znanstvenih područja. Posebnu zahvalu treba uputiti prof. dr. Žigi Zwitteru s Odsjeka za povijest Sveučilišta u Ljubljani, prof. dr. Borni Fuerst-Bjeliš s Geografskoga odsjeka PMF-a Sveučilišta u Zagrebu i prof. dr. Hrvoju Petriću s Odsjeka za povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu na vođenju i sudjelovanju u ljetnoj školi tokom svih dana kao i svim ostalim predavačima koji su ispunili program zanimljivim temama.

Damjan Vinković